

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum sit peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

secundum se habent annexam ostensionem non minorationis, ac hoc indirecte excellentie. Qui enim manifestat se non minore, attestat aequalitatem ipsam tantam excellentiam quandam. Ipsa quocumque vicia ex hoc directe sunt pro repro, aut aliquo humiliori, non effugit, quin habeant admittam inanem gloriam. Qui enim iactat se medicum, ut crederetur, non effugit, quin velit manifestare excellentiam suam, quamvis illam labor dicitur auaritia. Et enim talis sit magis auarus quam vanus, est tamen etiam uanus. Sicut qui firmiter, ut moechetur, est magis moechus, quam magis est tamen etiam fur. Et simile est de contentione, & alijs, que indirecte ordinantur ad inanem gloriam finem. Contentens siquidem de lucro, non effugit, quin adeo clamet, ne videatur minor, licet quibus per hoc ipsum ordinetur ad lucrum. Sic ergo solida huius articuli doctrina.

supra dictum est, * illa vitia que de se nata sunt ordinari ad finem alicuius viti capitalis, dicuntur filia eius. Finis autem inanis gloriae est manifestatio propriae excellentie, vt ex supra dictis patet. Ad quod potest homo tendere dupliciter. Vno modo, directe siue p verba, & sic est iactantia: siue per facta, & sic si sint verba habentia aliquam admirationem, est presumptio nouitatum, quas homines solent magis admirari: si aut per falsa sit, sic est hypocrisis. Alio autem modo nititur aliquis manifestare suam excellentiam indirecte, offendendo se non esse alio minore. & hoc quadrupliciter. Primo quidem, quantum ad intellectum: & sic est pertinacia, per quam homo nimis innititur suae sententiae, nolens credere sententiae meliori. Secundo, quantum ad voluntatem: & sic est discordia, dum non vult a propria voluntate discedere, vt alijs concordet. Tertio, quantum ad locutionem: & sic est contentio cum aliquis verbis clamose contra alium litigat. Quarto, quantum ad factum: & sic est inobedientia, dum scilicet aliquis non vult exequi superioris praecipitum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, iactantia ponitur species superbiae quantum ad interiorem causam eius, quae est arrogantia. Ipsa autem iactantia exterior, vt dicitur in 4. Eth. f. ordinatur quandoque quidem ad lucrum, sed frequenter ad gloriam, & honorem: & sic oritur ex inani gloria.

AD SECUNDUM dicendum, quia non causat discordiam & contentionem, nisi cum adiunctione inanis gloriae, per hoc scilicet, quod aliquis sibi gloriosum reputat, quod non cedit voluntati, vel verbis aliorum.

AD TERTIUM dicendum, quod inanis gloria vituperat circa eleemosynam propter defectum charitatis, quae videtur esse in eo qui praefert inanem gloriam utilitati proximi, dum propter hoc illud facit. Non autem vituperatur aliquis ex hoc, quod praesumat eleemosynam facere, quasi aliquid nouum.

QVAESTIO CXXXIII. De Pusillanimitate, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de Pusillanimitate.

ET circa hoc quaeruntur duo.

Primo, Vtrum pusillanimitas sit peccatum.

Secundo, Cui virtuti opponatur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum pusillanimitas sit peccatum.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod pusillanimitas non sit peccatum. Ex omni enim peccato aliquis efficitur malus, sicut ex omni virtute aliquis efficitur bonus: sed pusillanimitas non est malus, vt Philosophus dicit in 4. Ethicor. * ergo pusillanimitas non est peccatum.

¶ 2 Praterea. Philosoph. f. dicit ibidem, quod maxime videtur pusillanimitas esse, qui magnis bonis dignus existit, & tamen his non dignificat seipsum: sed nullus est dignus magnis bonis nisi virtuosus, quia vt Philosophus * ibidem dicit, secundum veritatem solus bonus est honorandus. ergo pusillanimitas est virtuosus. Non ergo pusillanimitas est peccatum.

¶ 3 Praterea. Initium omnis peccati est superbia, vt dicitur Ecclesiastic. 10. sed pusillanimitas non procedit ex superbia, quia superbus extollit se supra id quod est: pusillanimitas autem subtrahit se ab ipsis, quibus dignus est. ergo pusillanimitas non est peccatum.

¶ 4 Praterea Philosophus dicit in 4. Ethicorum, * quod qui dignificat se minoribus, quam sit dignus, dicitur pusillanimitas: sed quandoque sancti viri dignificat se ioseph & Hieremia, qui digni erant officio, ad quod assumebantur a Deo, quod tamen vterque eorum humiliter recusabat, vt habetur Exod. 3. & Hier. 1. non ergo pusillanimitas est peccatum.

SED CONTRA. Nihil in moribus hominum est vitandum nisi peccatum: sed pusillanimitas est vitanda, dicitur enim ad Coloss. 3. Patres, nolite ad indignationem prouocare filios vestros, vt non pusillo animo fiant. ergo pusillanimitas est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod omne illud quod contrariatur naturali inclinationi est peccatum, quia contrariatur legi naturae. Inest autem unicuique rei naturalis inclinatio ad exequendum actionem commensuratum suae potentiae, vt patet in omnibus rebus naturalibus tam animatis, quam inanimatis. Sicut autem per praesumptionem aliquis excedit proportionem suae potentiae, dum nititur ad maiora quam possit: ita pusillanimitas etiam deficit a proportione suae potentiae, dum recusat in id tendere, quod est suae potentiae commensuratum: & ideo sicut praesumptio est peccatum, ita & pusillanimitas. Et inde est, quod seruus, qui acceptam pecuniam domini sui sedit in terram, nec est operatus ex ea propter quandam pusillanimitatis timorem, puniatur a Domino, vt habetur Matth. 25. & Luc. 19.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Philosophus illos nominat malos, qui proximis inferunt nocumenta. Et secundum hoc pusillanimitas dicitur non esse malus: quia nulli aufert nocumentum nisi per accidens, in quantum scilicet deficit ab operibus, quibus posset alios iuuare. Dicit enim Gregor. * in pastoralibus, quod illi qui prodesse utilitati proximorum in praedi-

actualis pusillanimitas. Altera est secundum exteriorem executionem, dum recto animo a magnis deficit ab executione, seu susceptione, & aggressionem magnorum: & ita ponitur in litera in tertio membro, eo quod est effectus prima. Et ad hanc refectionem, quae est in executione, spectat pigritia, de qua in secundo argumento li- tere fit mentio, & respondendo dicitur, quod procedit de pusillanimitate ex parte effectus. Pigritia siquidem conuenitur ad animi paruitatem. Nam ex hoc quod animus a magnis retrahitur, fit homo piger ad usum talento suo, & ad aggrediendum magna sibi proportionata.

Lib. 4. cap. 3. pau. ante finem, to. 5. Lib. 4. cap. 3. no multum a principio. Lib. 4. c. 3. ante media, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. post principium, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

Lib. 4. cap. 3. pau. circa finem, tom. 5.

in praedicatione refugiunt, si districtè iudicentur, ex tantis rei sunt, ex quantis venientes ad publicum prodesse poterunt.

AD SECVNDVM dicendum, qd nihil prohibet aliquẽ habentem habitũ virtutis peccare, venialiter quidẽ, etiam ipso habitu remanente: mortaliter autẽ cum corruptione ipsius habitus virtutis gratuita. Et ideo potest contingere, quod aliquis ex virtute quam habet, sit dignus ad aliqua magna faciendã, quã sunt digna magno honore. Et tñ per hoc qd ipse non attendat sua virtute vti, peccat quãdoque quidẽ venialiter, quãdoque autem mortaliter. Vel potest dici, quod pusillanimitas est dignus magnis secundum habilitatẽ ad virtutẽ, quã inest ei, vel ex bona dispositione naturã, vel ex scientia, vel ex exteriori fortuna, quibus dum recusat vti ad virtutem, pusillanimitas redditur.

AD III, dicendum, quod etiam pusillanimitas aliquo modo ex superbia potest oriri, dum scilicet aliquis nimis proprio sensu innititur, quo reputat se insufficientem ad ea, respectu quorum sufficientiam habet. Vnde dicitur Pro verb. 26. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Nihil enim prohibet, quod se quantum ad aliqua deiciat, & quantum ad alia se in sublime extollat. Vnde Greg. in pastoralis de Moysẽ dicit, * quod superbus fortasse esset, si ducatum plebis suã sine trepidatione susciperet; & rursus, superbus existeret, si auctoris imperio obedire recusetur.

AD IIII, dicendum, quod Moyses & Hieremias digni erant officio, ad quod diuinitus eligebantur ex diuina gratia: sed ipsi considerantes propriã insufficientiam, recusabant, non tamen pertinaciter, ne in superbiam laberentur.

ARTICVLVS II.

Utrum pusillanimitas opponatur magnanimitati.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod pusillanimitas non opponatur magnanimitati. Dicit enim Philosophus in 4. Ethicor. quod pusillanimitas ignorat seipsum. Appeteret enim bona, quibus dignus est, si se cognosceret: sed ignorantia sui videtur opponi prudentiã, ergo pusillanimitas opponitur prudentiã.

¶ 2 Præ. Matth. 25. Seruum qui propter pusillanimitatem pecunia vti recusauit, vocat Dominus malum, & pigrum. Philosophus etiam dicit in 4. Ethicor., * quod pusillanimitas videtur pigri: sed pigritia opponitur sollicitudini, quã est actus prudentiã, vt supra habitum est. Ergo pusillanimitas non opponitur magnanimitati.

¶ 3 Præ. Pusillanimitas videtur ex inordinato timore procedere. Vnde dicitur Isaiã 35. Dicite pusillanimes, confortamini, & nolite timere. Videtur etiam procedere ex inordinata ira, secundum illud ad Colos. 3. Patres, nolite ad indignationem prouocare filios vestros, vt non pusillo animo fiant: sed inordinatio timoris opponitur fortitudini, inordinatio autem irã mansuetudini. Ergo pusillanimitas non opponitur magnanimitati.

¶ 2 Præ. Vitium quod opponitur alicui virtuti tantò grauius est, quãto est magis virtuti dissimile: sed pusillanimitas magis est dissimilis magnanimitati, quã presumptio, ergo si pusillanimitas opponeretur magnanimitati, sequeretur qd esset grauius peccatum, quã presumptio, quod est contra illud, quod dicitur Eccl. 27. O presumptio nequissima, vnde cetera es? 10 ergo pusillanimitas opponitur magnanimitati.

SED CONTRA est, quod pusillanimitas, & ma-

gnanimitas differunt secundum paruitatem animi, vt ex ipsis nominibus magnum & paruum sunt opposita. Magnitas opponitur magnanimitati.

RESPON. Dicendum, quod vtrumque test tripliciter considerari. Vtrumque seipsum: & sic manifestum est, quod propria rationem opponitur magnanimitati differunt secundum differentiam magnitudinis circa idem. Nam sicut magnitudo mi magnitudine tendit ad magnitudinem, ex animi paruitate retrahit a magnitudine potest considerari ex parte causã intellectus est ignorantia propria, ex parte autem appetitus est timor de causa, quã false existimat excedere habitum modum, potest considerari quantum ad effectum, est retrahere se a magnis quibus est supra dictum est, * oppositio videtur dicitur magis secundum propriam partem, & secundum causam, vel effectum. Ita potest directè magnanimitati opponitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod procedit de pusillanimitate ex parte causã in intellectu. Et tamen non opponatur prudentiã, etiam secundum quia talis ignorantia non procedit sed magis ex pigritia consideranda, vt dicitur in 4. Ethicor., * vel eius suã subiacet potestati.

AD II, Dicendum, quod ratio pusillanimitatis ex parte effectus.

AD III, Dicendum, quod ratio ex parte causã. Nec tamen timor causã nimitatem semper est timor, potest. Vnde etiam ex hac parte nõ opponitur fortitudini. Ira autem in seculo timor, quo quis extollitur in vindictam pusillanimitatem quã deiecit animus, etiam. Inducit autem ad pusillanimitatem causam irã, quã sunt inanimata dicitur animus patientis.

AD IIII, Dicendum, quod ratio grauius peccatum secundum paruitatem quã presumptio: quia per se peccatum bonis, quod est pessimum, vt dicitur sed presumptio dicitur esse opposita perbia, ex qua procedit.

QVAESTIO CXXXIII.

De magnificencia, in quatuor articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de magnificencia, & vitijs oppositis.

CIRCA magnificenciam quaeruntur quatuor.

¶ Primo, Utrum magnificencia sit virtus.

¶ Secundo, Utrum sit virtus specialis.

¶ Tertio, Quã sit materia eius.

¶ Quarto, Utrum sit pars fortitudinis.

Parte 1, e. 7. post articulum.

Infra q. 163. arti. 1. ad 3. E. 4. Ethicor. lec. 11. fin. * Lib. 4. c. 3. ad fin. 10. 9.

Lib. 4. c. 3. ad fin. com. 5. q. 47. arti. 9.